

Anna Lindh: Tal på SSU:s kongress 1987

Talare

Anna Lindh
Ordförande SSU

Datum

31 maj 1987

För 70 år sedan samlades en tapper skara här i Folkets Hus C-sal. 50 ombud från olika delar av landet hade kommit hit för att bilda Sveriges Socialdemokratiska Ungdomsförbund. Utanför Sveriges gränser rasade första världskriget. Innanför gränserna var det politisk strid och splittring. Den allmänna rösträtten hade ännu inte genomförts. SAP hade splittrats och ungdomsförbundet lämnat partiet.

Dåvarande partisekreteraren Gustav Möller höll tal vid denna första konstituerande kongress och avslutade med att säga: ”Min förhoppning är att kongressens arbete för grundläggande av en ny ungdomsrörelse skall ge så rika frukter att när deltagarna om några år ser tillbaka skola de veta att de i dag varit med om en stor gärning för socialismen.”

Det är tyvärr inte många av 1917 års män – för det var bara män – som finns kvar i dag, men jag tror och hoppas att alla som då var med har känt vilken betydelsefull insats de gjorde.

Jag har läst de öppningstal och jubileumstal som hållits på SSU-kongresserna under dessa 70 år, och det har verkligen varit en fascinerande läsning. 1917 års debatt rörde försvar eller inte försvar, demokrati eller diktatur. Borde man ha en nation eller ej? Den debatten känns ganska främmande för oss i dag.

Desto mer känner man igen sig när man läser Torsten Nilssons öppningstal till SSU-kongressen för 50 år sedan. De senaste 50 åren har vi fört en debatt om den breddade verksamheten i SSU, och vissa belackare frågar oss ständigt om inte arbetet med miljöfrågor och den bredare verksamheten innebär en ideologisk uttunning och ett förborgerligande. De kan fnysa åt den praktiska verksamheten, försöken med självförvaltning, arbetskooperativ, danskurser och liknande och frågar efter var demonstrationstågen för förstatligande av näringslivet drar fram. Därför log jag igenkännande åt Torsten Nilssons ord

1937:

”Den socialdemokratiska ungdomen av i dag rycktes tidigt ut i det praktiska arbete där det gäller att omsätta idéerna i levande verklighet. Det kan innebära en fara. Måhända hinna inte alla de unga inhämta de ideologiska underbyggnad som sedan bör utgöra ankarfästet i tillvaron och riktpunkten för deras handlande, men å andra sidan förorsakar detta umgänge med realiteter en teoretisk klarhet, som gårdagens dialektiska krigare i hela deras ortodoxa rustning saknade. Det som tidigare var föremål för antaganden och gissningar, det har man numera kommit till visshet om, genom att det praktiskt kan påvisas.”

Där fick ni, kritiker! Sedan följde år efter år av engagemang, debatter och styrka.

Efter andra världskrigets bittra erfarenheter talade Ossian Sehlstedt på 25-årsjubileet om internationalismen och behovet av ett starkt folkförsvar. På 35-årsjubileet krävde Frans Nilsson utbyggnad och demokratisering av utbildningsväsendet. På 40-årsjubileet talade Bertil Löfberg om framtiden, om den nya tekniken som en utmaning, dess risker och möjligheter.

Tonen mot de socialdemokratiska regeringarna har växlar under åren. Torsten Nilsson var mycket blid när han 1937 tackade regeringen för dess bekämpning av ungdomsarbetslösheten. Han berömde regeringens vilje- och handlingskraft och menade att med en sådan regering skulle inte valsegern vara någon konst.

Så snäll var inte SSU:s ordförande 30 år senare, 1967. Då hette ordföranden Ingvar Carlsson. Han konstaterade att välfärdsstaten i stort sett var förverkligad genom ett enastående reformarbete. ”Därav följer emellertid också att vi inte kan nöja oss med välfärdsstaten som politisk målsättning. På 30-talet var det ett radikalt och djärvt mål. I dag blir kvardröjande vid välfärdsstaten som politisk ideologi en konservativ politik med administrerande som främsta kännetecken. För att lyckas med en socialdemokratisk valseger 1968 måste vi ge väljarna klara motiv för att också i framtiden satsa på en socialdemokratisk politik. Vi ska inte vänta oss att insatser i det förgångna ska ge oss segrar i framtiden. Ett radikalt parti kan aldrig leva på vad det åstadkom för 5, 10 eller 15 år sedan.” Så sade Ingvar Carlsson i öppningstalet till 1967 års kongress, på SSU:s 50-årsjubileum.

Just det, Ingvar Carlsson, jag kunde inte ha sagt det bättre själv. Vi vinner inte

väljarna i 1988 års val med vad vi gjord på 1960-talet eller med vad de borgerliga gjorde för tio år sedan. Det är dags att sluta tala om budgetunderskott och börja tala om framtid och om våra lösningar för 1990-talet.

SSU:s väg har varit krokig. Ibland har det varit medvind, ibland motvind – men vägen har alltid lett framåt. När jag läst jubileumstalen har jag slagits av att varje decennium, från 1930-talet och framåt, har borgerliga debattörer hävdat att socialdemokratin nu spelat ut sin roll. Så har det varit sedan 1930-talet och framåt, och sådana debatter kommer vi att få också i framtiden. Men vi skall lika litet som tidigare generationer tro på dessa ödesbetraktelser. Tvärtom finns det för många uppgifter för oss. Varje decennium har nya utmaningar kommit.

Den här kongressperioden har vi dock gjort en smärtsam erfarenhet, som vi aldrig hade anat att vi skulle behöva uppleva. Det var mordet på Olof Palme. Många kamrater till oss har gått bort under kongressperioden, var och en värd en lång betraktelse. Normalt har vi inte presentationer på SSU:s kongresser, men mordet på Olof Palme var inget normalt dödsfall i arbetarrörelsen. Olof Palme är dock den siste som skulle ha önskat att vi såg bakåt i stället för framåt. Så låt oss se framåt och minnas Olof Palmes egna ord i vårt politiska arbete.

På SSU-kongressen 1964 talade Olof Palme som nyutnämnd regeringsledamot. Hans tal hade rubriken ”Politik är att vilja”. Det började:

Politik – det är att vilja något. Socialdemokratisk politik det är att vilja förändringen därför att förändringen ger löften om förbättring, näring åt fantasi och handlingskraft, stimulans åt drömmar och visioner.

Och Olof Palme fortsatte med att utveckla varför idéerna och moralen alltid måste ligga till grund för politiken. En politik utan visioner är dålig politik. Idé och moral måste vara vägledande.

Under åren som gick förblev Olof Palme ung och ofördärvad, samtidigt som han blev klok och erfaren. Och han entusiasmerade ständigt nya generationer av unga.

Detsamma gäller Tage Erlander. Jag tror att nästan alla SSU-are här i salen har träffat Tage vid Bommersvikskurserna. Han var alltid lika redo att ställa upp, jämföra nutid och dåtid, lyssna, diskutera och stötta.

Vi minns Olof, Tage och våra andra kamrater som gått bort.

Kamrater! Låt oss lämna det passerade och i stället se på verkligheten omkring oss och dagens utmaningar för framtiden.

Två 14-åringar från Eskilstuna, som fått i uppgift att berätta vad de tror om framtiden, sin egen och världens, får exemplifiera framtidstron bland svenska ungdomar. Den förste är en medelklasspojke.

Han skriver: ”Jag har nästan framtiden klar för mig. Efter högskolan och flera års praktik och utbildning ska jag få ett högbetalt yrke och flytta till villa.” Den här pojken beskriver också världens framtid i ganska positiva ordalag, och han ser möjligheterna för framtiden, både för sig själv och för världen.

Hans jämnåriga klasskamrat, en flicka från ett arbetarhem, är inte lika positiv. Hon skriver: ”Jag skulle vilja bli polis, kontorist, kosmetolog eller någon som hjälper alkoholister, missbrukare eller misshandlade kvinnor. Men efter nian är det ju inte säkert att jag kommer in i gymnasiet eller får jobb. Jag kanske är någon missbrukare eller det kanske har blivit världskrig.”

Det är inte några extrema eller slumpmässiga exempel jag valt. Tyvärr är de mycket typiska. De ingår i ett stort forskningsprojekt i Eskilstuna där man jämförde ungdomars uppsatser om framtiden utifrån deras sociala bakgrund. Och resultatet är precis så skrämmande som de här exemplen visar.

Ungdomarnas sociala bakgrund är avgörande för deras syn på framtiden. Dessa 14-åringar har redan sorterat in sig själva och sin framtid i klassamhällets skiktningar. Det är sorgligt, men kanske inte så förvånande.

Det är desto mer förvånande och skrämmande att det i så stor utsträckning styr deras syn på samhället i övrigt. Den som ser ljust på sin egen framtid ser ljust på världens framtid. Den som inte vågar tro på sig själv tror inte heller på världens möjligheter, för att nu hårdra resultatet. Klassamhället är hårdare cementerat än vi trott. De här problemen blir ännu större när vi vet att ungdomarna, speciellt de unga tjejerna, tillhör förlorarna i dagens samhälle.

Arbetslösheten bland ungdomar är fortfarande dubbelt så hög som bland

människor i övrigt.

Bostadsbristen drabbar 100.000-tals ungdomar som förgäves söker en egen bostad. Värst har det hittills varit i storstäderna där många tvingats flytta runt mellan vänner och tillfälliga lösningar i jakten på en bostad. Men samma situation uppstår i allt fler kommuner runt om i Sverige.

Mer än var tionde ung människa har de senaste åren varit tvungen att söka socialbidrag. Arbetslöshet och höga bostadskostnader har varit viktiga orsaker till socialbidragsberoendet bland ungdomar. Dels har vi en stor grupp ungdomar som efter lång tids arbetslöshet blev socialt utslagna och fick problem att komma tillbaka på arbetsmarknaden, dels har vi många ungdomar som inte klarar att försörja sig på KAS, fyra timmars ungdomslag osv.

Vi kan inte acceptera ett samhälle där börsklippen ökar – börsvärdet har fyrdubblats under de senaste fyra åren – samtidigt som var tionde ung människa behöver socialbidrag.

Vi kan inte acceptera ett samhälle där miljarderna rullar i bankpalats, reklambyråer och konsultföretag, som försöker överträffa varandra i nya, spännande och vackra byggnader och miljöer, samtidigt som gymnasieskolorna blir allt mer nedslitna.

Vi kan inte acceptera spekulationer i fastighetsbolag och bostadsrätter, samtidigt som vi vet att ungdomarna inte har en chans att få bostad.

Det är ungdomarna som drabbas, och det stärker definitivt inte deras självförtroende och framtidstro när de drabbas av arbetslöshet, förvägras bostad och tvingas söka socialbidrag.

Men det räcker inte att kräva materiella rättvisereformer. Vi har alltför ofta under välfärdsbygget tagit för givet att de sociala och kulturella skillnaderna skulle försvinna automatiskt när den ekonomiska rättvisan ökade. Så har inte skett.

Självkänslan och självförtroendet är minst lika viktiga att satsa på när vi vill bygga det klasslösa samhället. För utan självkänsla och självförtroende utnyttjar inte människorna sina möjligheter.

Det ser vi på den sociala snedrekryteringen till högskolan. Den försvann inte för att de ekonomiska hindren togs bort. Det ser vi på skillnaderna i att utnyttja det kulturella utbudet. Det ser vi på skillnaderna när det gäller människors föreningsengagemang och möjligheter att tillvarata sina intressen gentemot arbetsgivare, myndigheter osv.

Vi kan inte bara ge reformer åt människor – vi måste bygga reformer med människor. Det är därför man inte ska fnysa åt SSU:s satsningar på breddad verksamhet, på rock och idrott, arbetskooperativ, miljöengagemang och arbetet med vardagsfrågorna. Det är genom de praktiska exemplen vi stärker människors självkänsla och förändrar deras verklighet. En verklig delaktighet är grunden för att vi skall lyckas med samhällsförändringar.

”Människan är målet”, skriver vi när vi definierar vad socialismen är. Och det är ju det som skiljer våra ideologier från andras. De konservativa vill låta en elit, utsedd på grundval av historia och tradition styra samhället. Liberalerna vill låta en ekonomisk elit, i kraft av sin rikedom styra de många människorna. Kommunisterna vill låta en politisk elit styra samhällsutvecklingen.

Vi skall emellertid inte leva våra liv utifrån vad en liten elit bestämmer. Vi skall inte heller leva våra liv utifrån konventioner, fördomar och feghet.

Vi tror på ett samhälle där de många människorna själva styr. Vi litar på människor. Vi anser att varje människa är en resurs och en tillgång. Varje människa skall få möjlighet att utvecklas och växa, få möjlighet att utveckla sina egenskaper och intressen. Varje människa skall kunna leva ett gott liv.

”Om samhällsordningen har ett värde, om socialismen har ett värde, är det just för att genom den skapas förutsättningar för att älska och lida, arbeta, hoppas och tro, leva i naturen, bland vänner, kamrater i omedelbar erfarenhet av att livet är värt att leva”, sade Ernst Wigforss.

Skall vi uppnå det samhället i framtiden måste vi i dag fundera över framkomstvägarna. En del påstår, i dag som alltid, att ideologierna skulle vara döda. Det är de inte. Våra mål är olika, och våra vägar skiljer sig åt.

Moderat och liberal frihet är en frihet för fåtalet, en frihet för eliten och de

starkaste. Följdriktigt oroar de sig inte för de verkliga problemen för de många människorna. De bryr sig inte om regionala orättvisor, arbetslöshet och utslagning. De talar mycket om individens frihet och personliga integritet och att politiker inte skall lägga sig i det. Det blir då ganska komiskt när Carl Bildts första utspel efter det att han blivit partiledare var att lägga sig i vilka psalmer som kyrkan borde ha i sin psalmbok. Nyligen gjorde han ett utspel om vilka preventivmedel han ansåg att flickor borde använda.

Religion, psalmer och preventivmedel tycker jag hör till den privata sfär som partierna skall ge tusan i! Bevare oss för moderaternas ”frihet”!

Däremot kan, och ska, politiker bekämpa arbetslöshet och orättvisor. Vi vill se rättvisa och delaktighet prägla alla samhällsområden – rättvisa när det gäller regionalpolitik och arbetslöshet, så att ungdomar i hela landet har möjlighet att bo kvar och få jobb i sin hembygd. Visst är det positivt att flytta och få nya erfarenheter när man så önskar. Men vi accepterar inte att människor ofrivilligt rycks upp med rötterna och tvingas att flytta.

Ungdomar måste få chansen på arbetsmarknaden, chansen att få ett jobb. Men precis som öppningsspelet handlar det också om vilka jobb de erbjuds. Under det senaste halvåret har vi fått en hetsig debatt om att ungdomar inte vill arbeta. Det vill ungdomar. Men det är väl inte konstigt om de reagerar mot att snurra runt i en karusell av tillfälliga åtgärder? Det är väl inte konstigt om de är rädda för ett arbetsliv där förslitningsskador och smärta hör till vardagsbilden?

Delar av Volvo Torslandaverken omsätter till exempel i snitt hela sin personal på nio månader. Är det personalen eller arbetsmiljön på Volvo det är fel på då?

En farlig och dålig arbetsmiljö är ännu värre, eftersom arbetsvillkoren också påverkar fritiden. Den som är passiv på jobbet är ofta passiv också på fritiden – man har tagits ifrån initiativförmågan. Den som är trött, stressad och irriterad på jobbet kopplar inte av för att arbetsdagen är slut. Den som har ont i axlar och rygg lider lika mycket av smärtan även på fritiden.

Vi ställer krav på arbete – men vi ställer också krav på ett arbetsliv med delaktighet och demokrati samt en bra arbetsmiljö. Vi ställer krav på ett arbetsliv som är utvecklande, inte hämmande. Vi skall ställa krav på industrin och näringslivet att erbjuda sådana arbetsvillkor att ungdomar vågar och vill arbeta

där.

Vi ställer krav på rättvisa och delaktighet i utbildningen. Vi ställer krav på alla ungdomars rätt till utbildning, men också en utbildning som fostrar till självkänsla, demokrati och delaktighet. Vi ställer krav på rättvisa och delaktighet när det gäller den offentliga sektorn. Rättvisa innebär att den offentliga sektorn måste byggas ut för att tillgodose människors krav och önsknings, men också delaktighet så att människor får möjlighet att själva styr och påverka. Det är också viktigt att vi lämnar plats för folkrörelser och människors eget engagemang. Folkrörelserna spelar en viktig roll mellan det offentliga uppgifterna och det rent privata.

Den fråga som kanske väckt det allra största intresset under den senaste kongressperioden och som samlat de flesta motionerna berör miljön.

Ungdomar som bor i Skåne och ser bokskogen förstöras, ungdomar på västkusten som läser och ser att deras miljö tillhör de mest hotade i Europa, ungdomar som ser hur fisken blir vanskapt utanför Rönnskärsverken – alla ställer de krav på en effektiv och genomgripande miljöpolitik.

Miljöfrågorna är kanske det tydligaste exemplet vi har i dag på hur samhällsinsatser är nödvändiga, hur politiska beslut är livsavgörande för att rädda vår framtid.

Jag deltog på Volvos bolagsstämma häromveckan och ställde frågor om Volvos miljöansvar. Pehr Gyllenhammars svar visade dels att Volvo inte sätter miljöproblemen högt upp på dagordningen, om man gör det över huvud taget, dels att näringslivet inte är berett att göra något av eget initiativ. Det är samhället och de politiska beslutsfattarna som måste ta ansvaret. Marknaden gör det aldrig.

Miljöproblemen är en stor utmaning, men också en möjlighet. I en tid när politiken ifrågasätts av allt fler visar miljöfrågorna vikten av en politik för allas vår gemensamma framtid.

Den stora skillnaden mellan dagens miljödebatt och gårdagens är också att för 10–15 år sedan såg man ofta tekniken som ett hot, medan vi i dag tvärtom ser tekniken som en möjlighet att lösa miljöproblemen.

Det går att minska utsläppen av tungmetaller, svavel och freon, om viljan finns och företagen tar en del av sina vinster för att betala vad det kostar.

Det går att minska trafikens utsläpp, om vi satsar på en miljövänlig kollektivtrafik och på blyfri bensin.

Det går att minska övergödningen av vattnet och utarmningen av jorden, om vi satsar på ett jordbruk med mindre kemikalier, mindre kvantitet och bättre kvalitet i produktionen.

Det går att minska sopberget och utsläppen av dioxin, om vi satsar på återanvändning i stället för att bara kasta bort.

Ett stort ansvar ligger på företagen, som i dag struntar i miljöhänsynen i sin jakt på ännu högre vinster.

Ett stort ansvar ligger på samhället för att stifta lagar och se till att de efterlevs.

Ett stort ansvar ligger emellertid också på var och en av oss som finns här för att agera miljövänligt. Var och en av oss kan lätta på gaspedalen när vi kör bil för att minska de farliga utsläppen. Vi kan använda miljövänliga batterier och lämna tillbaka de använda batterierna. Vi kan använda oblekt papper och returglas i stället för plastflaskor och burkar. Miljöfrågorna är ett ansvar för oss alla. Det handlar om vår framtid.

Kamrater! Vi är ett ungdomsförbund som har anledning att känna självförtroende. Denna kongressperiod har antalet medlemmar ökat med 10 procent. Vi är nu 55 000 medlemmar. Utan jämförelse är vi störst bland de politiska ungdomsförbunden.

Låt mig återknyta till SSU:s första kongress. Jag hoppas och tror att vi alla kan instämma i Gustav Möllers ord: De som bildade SSU gjorde en verklig insats för socialismen.

Kamrater! Jag förklarar härmed SSU:s 25:e kongress öppnad.

Taggar

1980-tal, 1987, Kvinna, Socialdemokraterna

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/anna-lindh-tal-pa-ssu-s-kongress-1987>